

Rośliny lecznicze w nauce i kulturze

Międzynarodowa Konferencja Naukowa

druga edycja
19-21 maja 2023 r.

Ciechanowiec – Warszawa

PROGRAM KONFERENCJI

Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu

Pałac Staszica, Polska Akademia Nauk w Warszawie

19 maja, Ciechanowiec, Muzeum Rolnictwa

10.00 Otwarcie Konferencji – Dyrektor Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu Pani Dorota Łapiak i prof. Iwona Arabas, Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk

Sesja I. Historia farmacji i botaniki

godz. 10.30–13.00

Przewodniczy Sesji: prof. dr hab. Danuta Penkala-Gawęcka

1. **prof. dr hab. Ludwik Frey,**
Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków
Drzewa kary Judasza
2. **prof. Mary Schaeffer Conroy, Ph. D.,**
University of Colorado, Denver, USA
Witold Saski: Bringing Polish Pharmacy Education to the Pharmacy School of the University of Nebraska, Lincoln, United States of America, in the 1950s
3. **prof. Aurika Ričkienė,**
Nature Research Centre
Medicinal plants in the works of botanists in Vilnius University at the end of the 18th century and beginning of the 19th century
4. **mgr Maria Głowniak,**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Warszawa
Zmiany w prawie dopuszczającym lek roślinny do obrotu w czasie przemian lat dziewięćdziesiątych
5. **lek. med. Robert Księżopolski,**
Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa, Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonovianae
O środkach leczniczych pochodzenia roślinnego: ewolucja pojęcia i historia zmian w regulacjach prawnych
6. **dr hab. Małgorzata Ewa Kowalczyk, prof. UW,**
Instytut Historyczny, Uniwersytet Wrocławski
„Glisty i czerw wszelaki z ciała wypędza...”. Zastosowanie roślin w leczeniu chorób pasożytniczych w epoce staropolskiej
7. **dr hab. Anna Trojanowska, prof. PAN,**
Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa

Szafran jako surowiec leczniczy, przyprawa i barwnik w polskojęzycznych dziełach z XVI–XVIII wieku

8. **prof. Małgorzata Binińska, dr hab. Małgorzata Wrzeńska,**
Uniwersytet La Sapienza (Rzym), Uniwersytet im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego (Warszawa)
Historia stosowania wybranych olejków eterycznych w aromaterapii, fitoterapii, przemyśle kosmetycznym i spożywczym (cz. 2)
9. **dr Klaus Koch (Hamburg), dr Peter Gorski (Dinslaken),**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego
Konwalia majowa w farmacji, medycynie i kulturze
10. **mgr Maria Pająk,**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Opole
Grzyby znane i mniej znane występujące w Stobrawskim Parku Krajobrazowym

godz. 13.00–14.30 Przerwa na lunch

Sesja II. Historia farmacji i botaniki

godz. 14.30–16.30

Przewodniczy Sesji: prof. dr hab. Ludwik Frey

1. **prof. dr hab. arch. Marzanna Jagiełło,**
Katedra Konserwacji Architektury i Rewaloryzacji Krajobrazu Kulturowego, Politechnika Wrocławska
Ogród medyczny wrocławskiego lekarza, humanisty i kolekcjonera Laurentiusa Scholza (1552–1599)
2. **prof. dr hab. Bożena Popiołek,**
Instytut Historii i Archiwistyki, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
Medykamenty roślinne w leczeniu szlachty w XVIII wieku
3. **dr Lidia Czyż,**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Rzeszów
„Zofiówka” – osiemnastowieczny ogród Szczęsnego Potockiego wśród stepów ukraińskich

4. **mgr Iwona Dymarczyk, dr hab. Ewa Capecka**
Muzeum Farmacji UJ CM, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
Składniki żywiczne w preparatach leczniczych (XVI–XIX w.) na podstawie napisów aptecznych na naczyniach z kolekcji Mateusza B. Grabowskiego w Muzeum Farmacji UJ CM

5. **mgr farm. Zbigniew Skotnicki,**
Uniwersytet Opolski
„Materia Medica Opoliensis” – baza wiedzy o fitoterapii i naturalnych surowcach leczniczych

6. **dr hab. Piotr Daszkiewicz, prof. PAN,**
Muzeum Historii Naturalnej (Paryż), IHN PAN
Kilka refleksji na temat roślin leczniczych stosowanych w wojsku na przestrzeni wieków

7. **dr hab. Aleksandra Jakóbczyk-Gola,**
Muzeum Historii Polski, Wydz. "Artes Liberales" Uniwersytetu Warszawskiego
Rośliny stosowane w leczeniu zwierząt w epoce staropolskiej

8. **dr hab. Jacek Drobnik,**
Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, Wydział Nauk Farmaceutycznych, Śląski Uniwersytet Medyczny
Początki naukowej toksykologii roślin i jej wpływ na XIX-wieczne koncepcje medyczne

godz. 16.30–17.30 Dyskusja i podsumowanie Sesji I. i II.

godz. 17.30 Zakończenie

20 maja, Warszawa, Pałac Staszica

godz. 10.00 otwarcie Konferencji

Sesja III. Nauki farmaceutyczne, część 1.

godz. 10.00–12.00

Przewodniczy Sesji: prof. dr hab. Agnieszka Pietrosiuk

- 1. prof. dr hab. Irma Podolak, prof. UJ,**
Katedra i Zakład Farmakognozji Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
Strategie poszukiwań naturalnych substancji bioaktywnych
- 2. dr Małgorzata Jeziorek, dr hab. Katarzyna Sykłowska-Baranek, prof. dr hab. Agnieszka Pietrosiuk**
Katedra i Zakład Biologii Farmaceutycznej, Warszawski Uniwersytet Medyczny
Banki genów, kultury *in vitro* i krioprezerwacja – jak chronimy rośliny lecznicze
- 3. prof. Hirohisa Suido, prof. Shoji Asada, dr hab. Iwona Arabas,**
Kyoto Koka Women's University, Instytut Historii Nauki PAN
Application of the leaves of *Phellodendron amurense* on new type of foods (novel food)
- 4. prof. dr hab. Jadwiga Andrzejewska, prof. dr hab. Elżbieta Katarzyna Pisulewska**
Politechnika Bydgoska, Państwowa Akademia Nauk Stosowanych (dawna Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) w Krośnie
Zioła wspomagające sprawność seksualną
- 5. dr Corina Bubueanu, Senior researcher,**
Narodowy Instytut Chemiczno-Farmaceutycznych Badań i Rozwoju (ICCF-Bukareszt)
Hptlc fingerprint and total phenol content of extracts obtained from *Cantharellus cibarius* mushroom species
- 6. prof. dr hab. Halina Ekiert, dr Inga Kwiecień, dr Paweł Kubica, mgr Sara Motyka, dr hab. Agnieszka Szopa, prof. UJ**
Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum
Roślinne kultury *in vitro* – nowoczesne źródło surowców leczniczych, kosmetycznych i prozdrowotnych

7. dr inż. Joanna Gil,

*Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Wydział Biotechnologii i Ogrodnictwa,
Katedra Ogrodnictwa*

Wpływ procesów przetwarzania na właściwości przeciwutleniające czosnku
pospolitego

8. dr hab. inż. Elżbieta Jędraszczyk, dr Joanna Gil, mgr Aleksandra Fira

*Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Wydział Biotechnologii i Ogrodnictwa,
Katedra Ogrodnictwa*

Zawartość substancji aktywnych w różnych częściach użytkowych trzech
gatunków czosnków

godz. 12.00–12.30 Przerwa

Sesja III. Nauki farmaceutyczne, część 2.

godz. 12.30–14.00

Przewodniczy Sesji: dr hab. Jacek Drobnik

9. lek. med. Paweł Klin, prof. dr hab. Halina Ekiert,

dr hab. prof. UJ Agnieszka Szopa,

*US Army Health Clinic Ansbach, Bawaria, Niemcy, Medizinisches
Versorgungszentrum „Frankenland“, Burgbernheim, Niemcy, Katedra i Zakład
Botaniki Farmaceutycznej Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum,
Katedra Botaniki Farmaceutycznej, Wydział Farmaceutyczny, Uniwersytet
Jagielloński*

Znaczenie *Artemisia vulgaris* L. (Bylica zwyczajna) w historii farmacji oraz we
współczesnej terapii – integracyjny portret terapeutyczny

10. prof. dr hab. Adam Matkowski,

*Ogród Botaniczny Roślin Leczniczych, Katedra Biologii i Biotechnologii
Farmaceutycznej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu*

Kąkol – zapomniany chwast, czy roślina lecznicza przyszłości?

11. dr n. med. Alicja Nowak-Zduńczyk, dr n. farm. Katarzyna Malinowska,

Instytut Kosmetologii, Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu, Łódź

Rola surowców roślinnych w terapii przeciwstarzeniowej

12. prof. dr hab. Elżbieta Katarzyna Pisulewska,

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych (dawna Wyższa Szkoła Zawodowa) w Krośnie

Właściwości antyoksydacyjne witani ospałej (*Withania somnifera*) uprawianej w warunkach klimatyczno-glebowych Podkarpacia

13. prof. dr hab. Mirosława Krauze-Baranowska,

Katedra i Zakład Farmakognozji, Gdański Uniwersytet Medyczny

Surowce i środki lecznicze otrzymywane z maliny właściwej (*Rubus idaeus* L.) i maliny czarnej (*Rubus occidentalis* L.) w fitoterapii

14. dr hab. Robert Gruszecki, dr Magdalena Walasek-Janusz,

Katedra Warzywnictwa i Zielarstwa Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Dzika róża (*Rosa canina* L.) jako roślina lecznicza

godz. 14.00–14.30 Dyskusja

godz. 14.30–15.15 Przerwa na lunch

Sesja IV. Etnografia

godz. 15.15–17.30

Przewodniczy Sesji: prof. dr hab. Bożena Popiołek

1. dr hab., prof. emerytowana UAM, Danuta Penkala-Gawęcka,

Instytut Antropologii i Etnologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Nie tylko leczą... Złożone relacje między ludźmi i „lekami naturalnymi” w Azji Środkowej

2. dr hab. prof. emerytowana, Elżbieta Szot-Radziszewska,

Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Świętokrzyska

Rośliny lecznicze i praktyki magiczno-religijne stosowane w profilaktyce i leczeniu chorób u dzieci na wsi polskiej w XIX i XX wieku

3. prof. dr hab. Zbigniew Libera,

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Rośliny jako leki „na wszystko” w tradycjach ludowych XIX-XX w

4. mgr Mihaela Grigorean,

Head of the Cultural Tourism Office, County Museum Satu Mare

Plant ritual meanings in the adorning of the head to girls from Romania

5. mgr Laura Melinda Tătăran,

County museum Satu Mare Romania

The fir tree – the pillar of the rites of passage in Codru area

6. dr Gabriela Antoaneta Vlăsceanu, Assoc. Prof., Pharmacist,

Romanian Society for the History of Pharmacy, Bukareszt, Romania, Romanian Society for the History of Medicine

The art of healing among the Romanian people – from traditional use to modern phytotherapy

7. dr Răzvan Roșu,

Austriacka Akademia Nauk, Vlach Institute

„Bring me God, back to my fir tree forest” – the central role of fir in the Tara Moșilor traditional culture

8. dr Justyna Makowska-Wąs, dr hab. Agnieszka Galanty,

Katedra i Zakład Farmakognozji Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków

Nadbajkalski targ zielarski – na styku wpływów miejscowego ziołolecznictwa i tradycyjnych systemów medycyny Azji

9. dr Olga Kielak,

Katedra Tekstologii i Gramatyki Języka Polskiego, Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS, Lublin

Etnolingwista jako etnobotanik. Od nazw czarnego bzu do ludowego obrazu rośliny

godz. 17.30–18.00 Dyskusja

godz. 18.00 Podsumowanie Sesji III i IV

21 maja, Warszawa, Pałac Staszica

Sesja V. Posterowa

godz. 10.00–11.00

Przewodniczy Sesji: dr hab. Iwona Arabas, prof. PAN

- 1. dr n. farm. Magdalena Walasek-Janusz, dr hab. Robert Gruszecki,**
Katedra Warzywnictwa i Zielarstwa Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Właściwości lecznicze lawendy wąskolistnej (*Lavandula angustifolia*) oraz lawendy pośredniej (*L. x intermedia*)

- 2. dr Ewa Kaczmarzyk,**
Muzeum Częstochowskie
Rośliny lecznicze terenów chronionych Jury Częstochowskiej na podstawie zielników Muzeum Częstochowskiego

- 3. mgr Piotr Wolski,**
Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków; Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Karola w Pradze, Instytut Greki i Łaciny
Jan Černý - Iohannes Nigranus, lekarz, przyrodnik, teolog. Biograficzny przyczynek do badań nad najstarszymi tekstami przyrodniczymi w językach zachodniosłowiańskich

- 4. mgr Maria Ujwary,**
Akademia Ignatianum, Kraków
Czosnek – właściwości lecznicze i tajemnicze

- 5. mgr Alicja Pelińska,**
Polska Akademia Nauk, Muzeum Ziemi w Warszawie
Prozdrowotne działanie bursztynu bałtyckiego

- 6. dr n. hum. Agnieszka Polak,**
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Surowce roślinne pochodzące z „Nowego Świata” i ich wpływ na rozwój nauki o leku

- 7. studentka Adrianna Serczyk,**
Uniwersytet Jagielloński
Mandragora w kulturze antycznej Grecji

- 8. dr Radosław Kanarkowski,**
Kannabinoidy w neurologii – historia, współczesność i perspektywy na przyszłość

- 9. dr n.med. Renata Paliga,**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego
Rośliny lecznicze w terapii cholery podczas pierwszej epidemii w Europie w latach 1830–1832

- 10. dr n. farm. Danuta Raj, dr n. hum. Jakub Węglorz,**
Katedra i Zakład Farmakognozji Leku Roślinnego, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Instytut Historyczny, Uniwersytet Wrocławski
Rekonstrukcje leków nowożytnych jak zadanie interdyscyplinarne

Sesja VI. Rośliny lecznicze w literaturze i sztuce
godz. 11.00–13.30

Przewodniczy Sesji: prof. dr hab. Zbigniew Libera

- 1. prof. dr hab. Joanna Partyka,**
Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa
Uwieńczy skroń, oczyści krew, ochroni przed piorunem. O wawrzynie poetyckim, magicznym i skutecznym

- 2. dr Jadwiga Clea Moreno Szypowska,**
Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa
Siła roślin w dziele Cervantesa

- 3. dr hab., prof. uczelni, Renata Bizek-Tatara,**
Katedra Romanistyki, Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, Wydział Filologiczny UMCS, Lublin
Od lekarstwa do trucizny. O ambiwalencji roślin w powieści "Hrabia Monte Christo" Aleksandra Dumasa ojca

4. **dr hab., prof. UAM, Katarzyna Krzak-Weiss,**
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
O czym mówią odręczne zapiski umieszczane na kartach drukowanych zielników? Kilka uwag na marginesie herbarzy z poznańskich księgozbiorów

5. **dr hab., prof. uczelni, Norbert Mojżyn,**
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa
Rośliny lecznicze w sztuce średniowiecznej w nowojorskim The Met Cloisters

6. **dr hab., prof. uczelni Małgorzata Wrześniak,**
Uniwersytet im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa
„Po co wasze swary głupie, wnet i tak zginiemy w zupie” – włoszczyzna w sztuce i dizajnie

7. **mgr Sylwia Tulik-Fąfara,**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Podkarpacki Instytut Książki i Marketingu, Rzeszów
Dworskie ogrody kwiatowe i warzywne w XIX w. na podstawie literatury pamiątkarskiej i wspomnień z epoki

8. **dr Sandra Wawrzyniak,**
Wydział Neofilologii, Instytut Etnolingwistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Goździk ogrodowy (*Dianthus caryophyllus*) w języku i kulturze polskiej

9. **mgr Katarzyna Tulik,**
Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Rzeszów
Świat roślin w ekslibrisach Krzysztofy Lachtary

10. **dr n. farm. Jerzy Waliszewski,**
Apteka Nowa, Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne
Rośliny lecznicze jako motywy ekslibrisów farmaceutów autorstwa dr K. Kmiecica

godz. 13.30–14.30 Dyskusja i podsumowanie sesji V i VI

godz. 14.30–15.00 Podsumowanie Konferencji

godz. 15.00 Lunch

Komitet Naukowy Konferencji

prof. dr hab. Iwona Arabas – przewodnicząca

lek. med. Robert Książkowski – sekretarz

Członkowie:

prof. dr hab. Ludwik Frey

prof. dr hab. Jaromir Jeszke

prof. dr hab. Mirosława Krauze-Baranowska

prof. dr hab. Zbigniew Libera

prof. dr hab. Adam Paluch

prof. dr hab. Joanna Partyka

dr hab. Elżbieta Szot-Radziszewska

Organizator

Instytut Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów Polskiej Akademii Nauk

Współorganizatorzy

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego

Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu

Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonoviana

Partnerzy

Sekcja Fitoterapii Polskiego Towarzystwa Lekarskiego

Sekcja Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa Botanicznego

Towarzystwo Karpackie

Komitet Organizacyjny

Iwona Arabas (Instytut Historii Nauki PAN)

Robert Książkowski (Instytut Historii Nauki PAN, *Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonoviana*)

Patronat

Komitet Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk

Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie

Okręgowa Izba Aptekarska w Warszawie

Patronat medialny

Pisma naukowe „Farmacja Polska”, „Medycyna Nowożytna”, „Postępy Fitoterapii”

ORGANIZATORZY I WSPÓŁORGANIZATORZY:

Sekcja Historii Farmacji
Polskiego Towarzystwa
Farmaceutycznego

*Societas Scientiarum
Klukoviana
et Jablonoviana*

PARTNERZY:

Sekcja Historii Botaniki
Polskiego Towarzystwa
Botanicznego

PATRONAT:

Komitet
Historii Nauki i Techniki
Polskiej Akademii Nauk

Konferencja Naukowa otrzymała wsparcie finansowe Ministerstwa Edukacji i Nauki, w ramach Programu „Doskonała Nauka”, zgodnie z Umową DNK/SP/548108/2022.

PATRONAT MEDIALNY CZASOPISM NAUKOWYCH: Farmacja Polska | Medycyna Nowożytna | Postępy Fitoterapii

Notatki

etnofarmacja.pl